

۵

برخورداری از اختیار در کلیه ابعاد در مقابل رویکردهای بخشی

موضوع دیگر در جهاد برخورداری از اختیار عمل در توجه به ابعاد مختلف پیشرفت این مناطق بود. درواقع جهاد نه مسئول یک بخش (مثلاً بخش کشاورزی یا عمران) بلکه مسئول پیشرفت کل منطقه تحت نفوذ خود بود. به این ترتیب، جهاد علاوه بر مسائل سازندگی و خدماتی خود به مبارزه با خوان‌ها و تشکیل شوراهای روستایی نیز می‌پرداخت و علاوه بر رشد سطح مادی زندگی مردم، به رشد سطح فکری و عقیدتی آنان نیز توجه داشت. البته این نهاد انقلابی در راستای عمل به وظایف چندبعدی خود از سایر سازمان‌ها نیز استفاده می‌کرد و از آنان خدمات موردنیاز خود را مطالبه می‌کرد. درواقع جهاد، در نقش اخلاک‌گر سایر نهادها عمل نمی‌کرد بلکه بر اساس برنامه و اولویت‌های خود، سایر نهادها را نیز در مسیر اهداف خود همراه می‌کرد و از توان آن‌ها استفاده مطلوبی می‌کرد. این تفویض عمل‌نهادهای حاکمیتی به جهاد تا حدی مهم بود که گاهی جهادگران بدون برخورداری از هیچ بودجه دولتی و تنها با استفاده از این اختیار عمل، اقدام به جذب بودجه، به کارگیری سایر سازمان‌ها و همراهی مردم می‌کردند و امور را پیش می‌بردند.

۴

روستا به عنوان یک واحد مستقل در مقابل روستای وابسته به شهر

توجه جهاد به روستاها به عنوان واحدهای مستقلی از حیات اجتماعی بود، این رویکرد که به شدت با قبل و بعد از آن در وابسته دیدن روستاها به شهرها تفاوت می‌کرد، قائل به لزوم برخورداری هر روستا از کلیه امکانات موردنیاز اعم از خدمات درمانی تا خدمات تفریحی بود. در این مدل، روستاییان تنها، موجوداتی برای تأمین مواد غذایی شهریان نبودند، بلکه خود دارای حیات مستقلی بودند که می‌توانستند هم مایه رشد و پیشرفت خود و هم کشور شوند. در این رویکرد، صنایع روستایی بومی نیز توسط جهاد در روستاها شکل گرفتند و فراتر از آن، با تکمیل این زنجیره، نواحی صنعتی روستایی ایجاد شدند. با این حال پس از پایان جنگ به دلیل ورود کالاهای مصرفی خارجی، این محصولات که در صورت تداوم حمایت‌ها و رشد طبیعی مراحل بلوغ و تحقیقات می‌توانستند به رقیبی برای محصولات خارجی تبدیل شوند و عامل اصلی رشد اقتصادی روستاها باشند، تضعیف شدند. همچنین جهاد پیشرفت واقعی را در رشد توأمان ابعاد اقتصادی و فرهنگی زندگی مردم می‌دانست و معتقد بود در صورت رسیدگی تنها به امور اقتصادی و عمرانی مردم، در بهترین حالت آنان را به مردمانی شبیه مرفه‌ان بی‌دغدغه و بی‌درد و سرمایه‌دارانی پول‌پرست تبدیل کرده ایم.

۳

اقدام در محروم‌ترین نقاط در مقابل اولویت مناطق مرکزی

رویکرد جهاد شروع از محروم‌ترین نقاط کشور بود. این رویکرد که به خواست حضرت امام (ره) انجام می‌شد، رویکردی کاملاً عکس نظام سکولار پهلوی بود. به این ترتیب در آن دوره کشور شاهد مظاهری از پیشرفت، نه خود پیشرفت، در این نقاط بود که خود را در ساختمان‌ها و بناهای چشم‌نواز و خیابان‌های منظم و تمیز نشان می‌داد اما مردم زمانی که چند کیلومتر از این مراکز دور می‌شدند با انبوهی از زاغه‌نشینان حاشیه شهر یا روستاییان محروم از هر امکاناتی روبه‌رو می‌شدند. حتی اگر نیم‌رفاهی هم به شهرها وارد می‌شد، به دلیل مهاجرت پرشتاب سایر مناطق به این مراکز در معرض تهدید قرار می‌گرفت و ناامنی، ترافیک، آلودگی و سایر مسائل ریزودرشت دامن‌گیر این شهرهای بزرگ می‌شد؛ مسئله‌ای که با حذف رویکرد جهاد و مدیریت جهادی در نظام مدیریتی سال‌های پس از انقلاب، بار دیگر تکرار شد و حال هر چند متروی تهران و انواع و اقسام اتوبان‌های دوطبقه و یک طبقه با بودجه فراوان در این شهر به بهره‌برداری می‌رسند، اما باز به دلیل مهاجرت، مشکل ترافیک و آلودگی، روز به روز در این شهر بیشتر می‌شود؛ در حالی که آنچه جهاد انجام می‌داد، ساختن پایه‌های آبادانی کشور در روستاها بود.

□ □ □ □

تفویض اختیارات به جوانان خوش فکر

و اما موضوع چهارم مطالبه تفویض اختیار از سوی نهادهای حاکمیتی به جوانان خوش فکر جهادگر و محدود کردن دخالت این سازمان‌ها در حد قاعده گذاری مشورتی و نظارت است. مسئله‌ای که ایجاد باور به آن در میان مسئولان، کلید حل مشکلات کشور است.

□ □ □

نیاز به حضور دائمی در منطقه

سومین مسئله به لزوم حضور دائمی در مناطق محروم باز می‌گردد. درواقع حرکت جهادی به هیچ وجه نمی‌تواند در قالب حرکات مقطعی از دویی جواب‌گو باشد، بلکه مدیریت جهادی با حضور دائمی خود در میدان عمل و با حضور و با مردم، بر روی مسائل تمرکز و آنان را به صورت ریشه‌ای حل می‌کند.

□ □

مسجد و هیئت‌ها، محور حرکت جهادی

دومین مسئله به استفاده از مساجد و هیئت‌ها به عنوان محور حرکت‌های جهادی و نیز ظرفیت جوانان مناطق محروم باز می‌گردد. این پتانسیل، عاملی است که حتی در زمان جهاد سازندگی نیز به این شدت وجود نداشت و در حال حاضر در مناطق بسیار محروم نیز بدنه‌ای از جوانان تحصیل کرده، خوش فکر و متدین که توانایی اصلاح منطقه خود را داشته باشند وجود دارد.